MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Luonnonvaraosasto
Metsäneuvos Niina Riissanen

VASTINE
12.10.2023

VN/10615/2023

Viite: Vastinekuuleminen 6.10.2023

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (HE 16/2023 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettua lakia (71/2023), jäljempänä *kannustejärjestelmälaki*, koskevan lakiehdotuksen 58 §:n 3 momentin mukaan rahoitushaku avautuisi 1.3.2024. Siihen liittyen Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y. ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. ovat lausunnossaan esittäneet, että metsäkeskuksen olisi luotava selkeä käytäntö, kuinka menetellään mahdollisesti tammi-helmikuussa 2024 jätettyjen rahoitushakemusten suhteen.

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan lain voimaantulon ajankohdasta ja hakemusten jättämisen ajankohdasta on tiedotettava. Sähköisten palveluiden kautta hakemuksia ei voi tulla. Aikaisemmin käytössä olleen toimijoiden tiedonsiirtopalvelun kautta ei ole enää mahdollista lähettää hakemuksia. Hakemuksen lähettämistä yrittäville ilmoitetaan myös sähköpostiviestillä tiedonsiirtopalvelun sulkemisesta. Myös Metsään.fi –palvelusta on poistettu hakemusten lähettämismahdollisuus. Tästä informoidaan palveluun kirjautuneita. Koska metsäkeskuksen uudet sähköiset palvelut avautuvat vasta 1.3.2024, ei ole mahdollista, että joku pystyisi jättämään sähköisen hakemuksen ennen kyseistä ajankohtaa. Hakemuksen jättäminen olisi mahdollista ainoastaan paperimuodossa. Metsäkeskus on kuitenkin poistanut vanhat hakemuslomakkeet yleisestä tietoverkosta eikä uusia lomakkeita julkaista ennen haun avautumista. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että mikäli joku lähettäisi metsäkeskukseen hakemuksen, tulisi metsäkeskuksen hallintolain (434/2003) neuvontaa koskevan säännöksen (8 §) nojalla kertoa hakijalle tukihaun avautumisen ajankohdasta ja ohjata hakijaa lähettämään hakemus tukihaun avauduttua. Jos kyseessä olisi muu työlaji kuin taimikon ja nuoren metsän hoito, olisi samalla hyvä muistuttaa myös siitä, että työtä ei saa aloittaa ennen kuin metsäkeskus on tehnyt asiasta rahoituspäätöksen. Viime mainittu liittyy kannustejärjestelmälain 24 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään työn aloittamisen ajankohdasta.

MTK on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota myös siihen, että kulotuksia ja terveyslannoitusta tulee pystyä toteuttamaan jo keväällä 2024, ja että näitä työlajeja koskevia tukihakemuksia tulee voida vastaanottaa ja tukipäätökset tehdä riittävän ajoissa.

Suomen metsäkeskus on tiedottanut 28.8.2023 kannustejärjestelmän tukihakemusten käsittelyyn tarkoitetun tietojärjestelmien valmistumisen aikatulusta ja sen vaikutuksesta eri työlajien hankkeiden käsittelyyn. Tiedotteen mukaan metsäkeskus voi ensimmäisenä käsitellä taimikon ja nuoren metsän hoidon sekä terveyslannoituksen tukihakemuksia ja maksaa tukia 1.3.2024 alkaen. Ympäristötuen ja tiehankkeiden sähköisesti tapahtuva hakemusten käsittely ja tukien maksu alkaisi ensi vuoden huhtikuun aikana ja luonnonhoito- ja kulotushankkeiden kesäkuussa. Suometsän hoidon tukihakemusten sähköinen käsittely pyrittäisiin avaamaan ensi kesän aikana.

Terveyslannoitushankkeiden osalta hankkeiden käsittely olisi siis mahdollista heti haun avautumisesta alkaen. Jotta kulotushankkeiden päätökset saadaan tehtyä ennen kulotuskautta, tarvitaan erityisjärjestelyjä. Päätöksiä voitaisiin tehdä manuaalisesti. Manuaalinen päätöksenteko lisäisi metsäkeskuksen työtä, mutta koska kulotushankkeita koskevia hakemuksia tehdään todennäköisesti vähän, on tämä menettely mahdollinen.

Lausunnossaan Suomen yhteismetsät ry toteaa, että lausuntopalautteiden vastauksessa todetaan ilman perusteluja ja vaikutuksia kahden rinnakkaisen tukitoimen olevan työläs ja kallis. Yhdistys katsoo, että nykyisen toimivan tukijärjestelmän säilyttäminen rinnakkaisena ei tuo merkittäviä kustannuksia, kun käyttäjänä on yksi tai muutama yhteismetsä.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kahden rinnakkaisen tukitoimen ylläpitäminen edellyttäisi kahden erillisen tietojärjestelmän ylläpitämistä, vanhan kemera-tietojärjestelmän ja uuden metka-tietojärjestelmän, tai vaihtoehtoisesti yhteismetsille myönnettävien tukien hallinnon rakentamista uuteen tietojärjestelmään. Molemmissa vaihtoehdoissa maa- ja metsätalousministeriö arvioi tietojärjestelmien rakentamis- ja/tai ylläpitokustannusten olevan merkittävästi suurempia kuin mahdollisten tuensaajien saamatta jäävän tuen määrän. Suomen yhteismetsät ry:n ehdotus tarkoittaisi kannustejärjestelmälain säännösten muuttamista. Lisäksi täytyy muistaa, että Suomen yhteismetsien esittämän rinnakkaisen taimikon ja nuoren metsän hoidon tukitoimen käyttöönotto edellyttäisi komission hyväksyntää. Maa- ja metsätalousministeriö viittaa myös hallituksen esityksen 4 luvun asiaan liittyviin perusteluihin.

Luonnonsuojeluliitto ja Luonnonvarakeskus ovat lausunnoissaan nostaneet esille tukijärjestelmän kehittämistarpeita. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö aikoo selvittää ympäristöllisten tarjouskilpailujen hyödyntämistä.

Lisäksi Luonnonsuojeluliitto on lausunnossaan esittänyt metsätalouden rahoituksen jaon muutosta niin, että puolet rahoituksesta tulisi ohjata luonnonhoitoon. Maa- ja metsätalousministeriö tuo esiin, että rahoitusta on tarkoitus suunnata Luonnonsuojeluliiton toiveiden suuntaisesti. Valtion talousarvion momentin 30.40.44 (Tuki puun tuotannon kestävyyden turvaamiseen) rahoitusta on leikattu hallitusohjelman mukaisesti 13 miljoonalla eurolla. Puuntuotannon tukemiseen on käytettävissä vuoden 2024 talousarvioesityksen mukaan noin 38,4 miljoonaa euroa. Kun taas valtion talousarvion momentin 30.40.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen) rahoitus nousee vuoden 2024 talousarvioesityksen mukaan noin 11 miljoonaan euroon.

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan lausuntojen johdosta ei ole tarvetta tehdä hallituksen esitykseen muutoksia.